

DOI 10.53364/24138614_2021_23_4_83

ӘОЖ 021

Акимшинова А.А., АКК басшысы

Азаматтық авиация академиясы, Алматы қ., ҚР.

E-mail: aga_bib@inbox.ru

АҚПАРАТТЫҚ РЕСУРСТАР ЖӘНЕ ЗАМАНАУИ КІТАПХАНАНЫҢ ДАМУЫ ИНФОРМАЦИОННЫЕ РЕСУРСЫ И РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОЙ БИБЛИОТЕКИ

INFORMATION RESOURCES AND DEVELOPMENT OF A MODERN LIBRARY

Андатпа. Қазақстан Республикасындағы кітапханашылықтың дамуы талданды. Заманауи кітапхананың қоғамдағы қызметтері мен орнына ерекше назар аударылады. Академияның электрондық ресурстарын, электрондық кітапханаларын, сондай-ақ электрондық кітапханасын қалыптастыру процестері қарастырылады.

Түйін сөздер: кітапхана, Қазақстан, кітапхана қорын толықтыру, электрондық ресурстар, академияның ақпараттық-кітапханалық кешені.

Аннотация. Проанализировано развитие библиотечного дела в Республике Казахстан. Особое внимание уделено функциям и месту современной библиотеки в обществе. Рассмотрены процессы формирования электронных ресурсов, электронных библиотек, а также электронной библиотеки Академии.

Ключевые слова: библиотека, Казахстан, комплектование фондов, электронные ресурсы, Информационно-библиотечный комплекс Академии.

Abstract. The development of librarianship in the Republic of Kazakhstan is analyzed. Special attention is paid to the functions and place of the modern library in society. The processes of formation of electronic resources, electronic libraries, as well as the electronic library of the Academy are considered.

Keywords: library, Kazakhstan, acquisition of funds, electronic resources, Information and library complex of the Academy.

Қазіргі қоғамда ақпарат ағындары тез өсіп жатқан кезде ақпараттың өзі «стратегиялық ресурс» ретінде анықталды. Ол білім беру қызмет салаларының бәріне әсер ететін қоғам дамуының маңызды факторына айналды. Жаңарту, жұмысқа деген инновациялық тәсілдер, кәсіптік білім беру үдерістерін өзгерту ... Кітапханашының күнделікті жұмысы осының айналасында құрылады. Білім беру қиын кезеңді бастан кешуде және кітапхана онымен бірге.

Кітапхана – тек ұлттық кітап қоймасы ғана емес, ол көпшілікті оқу мәдениетіне тәрбиелеу мектебі. Кітапхана-сірескен кітап сөрелері ғана емес, ол келер ұрпаққа құрметпен тапсырылатын, әр халықтың өлмес мұрасы, білім ордасы. Қазақстан кітапханалары ақпараттың жалпыға қолжетімді бірден-бір дереккөзі бола отырып, қоғамға өзекті және қажетті ақпаратты талап етілетін мерзімде және қажетті көлемде ұсынады, мамандардың мәдени және кәсіби өсуін қамтамасыз етеді

Кітапханалар – бұл оқуды дамытуға белсенді қатысатын ұйымдар. Олар оқырман қалауына маркетингтік зерттеулер жүргізеді, кітапхана қорларын құжаттауды қажет ететін кітаптарды анықтайды. Республиканың ірі кітапханалары кітап пен оқуды насихаттау бойынша ауқымды жұмыс жүргізеді: осы бағыттағы озық тәжірибелерді зерттеу және насихаттау мақсатында семинарлар мен

"дөңгелек үстелдер" ұйымдастырады. Сондықтан республика кітапханалары Қордың сапалық құрамына және қажетті құжаттарды, оның ішінде мемлекеттік тілде сатып алуға көбірек көңіл бөледі.

Қазақстанда білім беру жүйесі студенттердің өзіндік жұмысы үлесінің жоғарылауын болжайды, оның тиімділігі болашақ мамандардың ақпараттық мәдениетінің деңгейі олардың қаншалықты екендігіне тікелей байланысты екені анық. Мұның бәрін оқырмандарға үйрету керек. Кітапханадағы жұмыстарды модернизациялау негізінен, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) белсенді қолдану болып табылады. Бұл тәсіл тек кітапхана қауымдастығына ғана емес, мәдениет пен кәсіптік білім беру саласындағы көшбасшыларға да тән деп айтуымызға болады.

Көбінесе бұл функцияны біздің Ақпараттық-кітапхана кешені өз жұмысының барысында оқу, ғылыми, оқу-әдістемелік әдебиеттер қорын алу, оқырмандарға қызмет көрсету (әдебиеттерді оқу залында, абонемент бойынша шығару), оқытушылар дайындаған барлық баспа құжаттарын жинау және сақтау сияқты негізгі жұмыстарды орындайды және кешен қызметкерлері, ақпараттық мәдениетті қалыптастыру, қорды цифрлық әдебиеттермен толықтыру (өзіндік цифрландыру, ашық көздерден жүктеу), білім беру бағдарламалары үшін кітаптардың қол жетімділігіне талдау жасау мақсатында ақпараттық-библиографиялық жұмыстар жүргізуде.

Қазіргі уақытта кітапхананың жалпы қоры 258 822 дана қорға ие бола отырып, әрбір пайдаланушыға олардың білім беру, ғылыми және кәсіби қызметі үшін кез келген ақпараттық ресурстарға сапалы және тиімді қолжетімділікті ұсыну, Академия ұжымының мәдени тәрбиесіне ықпал ету бойынша өз миссиясын сәтті орындап келеді. Оның ішінде: ғылыми әдебиеттер 20 597 дана, бұл - 8%, оқу әдебиеттері - 214 106 дана. - 83%, көркем әдебиет - 681 дана, шет тілдерінде - 7924 дана. - 3%, электрондық құжаттар - 8577 дана. - 3%, мерзімді басылымдар - 7721 дана. - 3%. Ақпараттық-кітапхана кешені (АКК) жыл сайын барлық оқу бағыттары бойынша оқу, оқу-әдістемелік әдебиеттерді алады. Кітапхана дамуының маңызды бағыттарының бірі - қор жинағының толықтығы мен сапасы.

Қазіргі жоғары оқу орны қызметінің барлық бағыттарын, білім беру және зерттеу жобаларын ақпараттық қолдау ЖОО кітапханаларының маңызды міндеті болып табылады, оны шешу нормативтік ресурстардың болуын және пайдаланушылардың ақпараттық, білім беру және талдау қызметтерін және Интернетке қол жетімділіктің кең спектрін алу мүмкіндігін болжайды. ЖОО кітапханаларын дамыту факторларының бірі-бұл жеке ғылыми және білім беру цифрлық ресурстарын құру; олардың негізін оқу-білім беру және әдістемелік материалдар құрайды, олардың авторлары-ЖОО оқытушылары.

Ақпараттық-кітапхана кешені педагогикалық ұжыммен тығыз байланыста жұмыс жасай отырып, студенттердің әр түрлі қызығушылықтарын ескереді және әр түрлі тәрбие жұмысының түрлерін - әңгімелер, шолулар, көрмелер, конференциялар, мамандық күндері және т.б. өткізуде. Жаңа түскен басылымдар туралы кафедраларға жедел ақпарат беру мақсатында «Жаңа түбіртектер бюллетені» үнемі шығарылып отырады және Академияның бірінші курс студенттеріне жыл сайын библиографиялық сауаттылық негіздері бойынша сабақтар жүргізілуде.

Ақпараттық-кітапхана кешені оқырмандарына толық және жедел кітапханалық-ақпараттық-библиографиялық қызмет көрсетуге тырысады.

Сонымен қатар, «Кітаптармен қамтамасыз ету» картотекасын жүргізіп, оның көмегімен барлық пәндер, мамандықтар бойынша әдебиеттердің болуы туралы ақпаратпен қамтамасыз етіп отырады.

Жыл сайын кітапханалық-ақпараттық қызмет көрсетуде электрондық тасымалдағыштардың үлесі артуда, жаңа ақпараттық технологиялар мен интернет ресурстарын пайдалану кеңейуде; компьютерлер мен басқа да техника паркі үнемі жаңартылып, ұлғаяуда, пайдаланушылық бағдарламалар жетілдірілуде.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар қызметтің осы бағыттарын тереңдетуге және кеңейтуге ғана емес, сонымен қатар жұмыстың жаңа түрлерін енгізуге мүмкіндік береді.

Жұмыстағы қателіктерді азайту, еңбек өнімділігін арттыру және АКК оқырмандарына қызмет көрсету сапасын жақсарту мақсатында жаңа ақпараттық технологиялар енгізілді:

Штрихкодтау - штрихкодтардың болуы электрондық каталогтан құжат сипаттамаларын іздеуді, оқырмандарға құжаттардың берілуін есепке алуды бақылауды ішінара автоматтандыруға мүмкіндік береді. Штрихкодтау нәтижесінде 25 000-ға жуық кітап таңбаланып, жұмыс жалғасуда ...

Әдебиеттерді цифрландыру - ScanSnap SV600 слайд-сканерін сатып алу электронды кітапхананың мәліметтер базасын толықтыруды және әдебиеттерді қағаздан электронды форматқа аудару бойынша қойылған барлық міндеттерді орындауды тездетті, яғни кітаптарды цифрландыруды жеңілдетеді және тездетеді. Қазіргі таңда сандық форматта – 9 767 құжат бар. Кітапханамыздың қазіргі даму кезеңі жаңа ақпарат пен коммуникацияның енуімен сипатталады.

Барлық өзгерістер оқырмандарға қызмет көрсету сапасын арттыруға бағытталған және мынаны білдіреді:

- бюджеттік және бюджеттен тыс қаражатты ұтымды пайдаланып, кітапхана қорын толықтыру;
- оқу әдебиетінің қорын қалыптастыру мен пайдалану тиімділігін арттыру үшін жағдайлар жасау;
- қорды электронды ресурстармен толтыру;
- заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану арқылы кітапханалық-библиографиялық процестерді жетілдіру;
- сапалы электронды каталог құру;
- қызмет көрсетудің толықтығын, тиімділігін қамтамасыз ету;
- әлемдік ақпараттық ресурстарға пайдаланушының қашықтан басқаруға толық қол жетімділігін қамтамасыз ету бойынша жұмысты жалғастыру;
- ақпараттық мәдениетті қолданушыларға қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар деңгейіне дейін арттыру;
- кітапхананың материалдық-техникалық базасын жаңарту және кеңейту.

Осылайша, мәселені шешу үшін, кітапханалық-библиографиялық жұмыс, коммуникациялық технологиялар, электрондық ақпарат ресурстар, жеке және топтық формалар жұмысы, яғни барлық құралдар жиынтығы қолданылуда.

Кітапханада электронды оқу-әдістемелік база жасалып, оған біздің Академия мұғалімдері жазған барлық оқулықтар енізілуде.

Көптеген кітапханалық процестер автоматтандырылған түрде жүзеге асырылуда:

- электронды каталогты құру, жүргізу және әр түрлі мәліметтер базасы;
- қол жетімді ақпараттық-библиографиялық мәліметтер базасы;
- библиографиялық көрсеткіштерді, әдебиеттер тізімін құру және басып шығару;
- ай сайынғы «жаңа түскен әдебиеттер бюллетеньдері» және т.б. басылымдар;
- шығыс формаларын басып шығару.

Қорытынды

Сонымен қорыта айтқанымызда, кітапхана процестерін ақпараттандырудың басты мақсаты - жаңа ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды енгізу негізінде әр түрлі генерацияның ақпараттық ресурстарын қалыптастыру және пайдалану арқылы Академияның білім беру, ғылыми және тәрбие беру процестерін толық және жедел ақпараттық қамтамасыз ету болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Бердигалиева Р.А. Библиотечное поле Казахстана: события и факты. – Астана: Фолиант, 2008. -336 с.

2. Нормативно-регламентирующие документы и методические пособия для библиотек системы образования / Министерство образования и науки Республики Казахстан. Республиканская научно-педагогическая библиотека; сост. А.С. Аманова; отв.ред. А.А. Насырова.-6-е издание, с изменениями и дополнениями.-Алматы, 2018.-373 с.

3. Библиотечное дело. - 2020. - №23(377).

4. «Образование. Карьера. Общество» №4-1 (40) 2013-2014.

References

1. Berdigaliev R.A. Bibliotchnoe pole Kazahstana: sobytia i fakty. – Astana: Foliant, 2008. - 336 s.

2. Normativno-reglamentiruiuşie dokumenty i metodicheskie posobia dlä bibliotek sistemy obrazovania / Ministerstvo obrazovania i nauki Respubliki Kazahstan. Respublikanskaia nauchno-pedagogicheskaja biblioteka; sost. A.S. Amanova; отв.red. A.A. Nasyrova.-6-е издание, s izmeneniami i dopolneniami.-Almaty, 2018.-373 s.

3. Bibliotchnoe delo. - 2020. - №23(377).

4. «Образование. Карера. Обşestvo» №4-1 (40) 2013-2014.